

Ḡn 20 n̄m th̄ n̄i chīn l̄c̄ đ̄ r̄i vào tay Trung Qūc và Nga. N̄c M̄ c̄n hīu r̄ng h̄ chính là n̄c h̄ng l̄i đ̄u tiên c̄a h̄ th̄ng qūc t̄ hīn hành và là c̄ng qūc duy nh̄t có kh̄ n̄ng và ngūn l̄c̄ đ̄ b̄o v̄ h̄ th̄ng này kh̄i b̄ t̄n công.

25 n̄m qua, chīn tranh đ̄ l̄y đi cūc s̄ng c̄a bīt bao nhiêu nḡi. Các cūc n̄i chīn hay xung đ̄t tôn gīo đ̄ dīn ra kh̄c līt t̄i Syria, Trung Phi, Afghanistan và Iraq, tuy nhiên, m̄t cūc đ̄ng đ̄ mang tính h̄y dīt gīa các c̄ng qūc trên th̄ gīi h̄u nh̄ v̄n là đ̄u không th̄ hình dung đ̄c. Gī đây đ̄u "không th̄ hình dung đ̄c s̄ không còn n̄a".

M̄i đây, L̄u N̄m Góc c̄a M̄ đ̄ đ̄a ra chīn l̄c̄ qūc phòng qūc gia m̄i, đ̄t Trung Qūc và Nga lên trên ch̄ ngh̄a H̄i gīo c̄c đ̄oan nh̄ là m̄i đe đ̄a ch̄ ȳu đ̄i v̄i n̄c M̄. T̄ng tham m̄u tr̄ng c̄a Anh c̄ng v̄a phát đi l̄i c̄nh báo v̄ m̄t cūc t̄n công c̄a Nga. Th̄m chí hīn nay, M̄ và Trīu Tiên đ̄ng có nguy

c̄ tīn ḡn đ̄n m̄t cūc xung đ̄t có kh̄ n̄ng lôi kéo c̄ Trung Qūc vào cūc hōc leo thang thành m̄t th̄m h̄a h̄t nhân.

V̄ kh̄ n̄ng bùng n̄ cūc chīn, nh̄ng d̄ch chuȳn trong dài h̄n v̄ đ̄a chính tr̄ và vīc trīn khai hàng loạt k̄ thūt m̄i đang làm suy ȳu ̄u th̄ quân s̄ v̄ đ̄t tr̄i mà M̄ và các n̄c đ̄ng minh s̄ h̄u t̄ tr̄c đ̄n nay. Xung đ̄t dīn ra trên ph̄m vi và v̄i t̄n sūt đ̄c cho là dày đ̄c trong th̄i gian qua là đīu ch̄a t̄ng th̄y k̄ t̄ sau Chīn tranh th̄ gīi th̄ hai. Th̄ gīi đã không đ̄c chūn b̄ cho tình hūng này.

Hīm h̄a c̄p bách là kh̄ n̄ng x̄y ra cūc chīn trên bán đ̄o Trīu Tiên trong n̄m 2018. Donald Trump đã th̄ s̄ nḡn ch̄n Kim Jong-un, nhà lãnh đ̄o c̄a Trīu Tiên, không đ̄ x̄y ra cūc t̄n công vào n̄c M̄ b̄ng tên l̄a đ̄n đ̄o mang đ̄u đ̄n h̄t nhân mà nh̄ng l̄n th̄ nghīm ḡn đây cho th̄y Trīu Tiên có th̄ s̄ h̄u trong vài tháng t̄i hōc là đã có trong tay. Trong s̄ nghīu k̄ hōch c̄ th̄, L̄u N̄m Góc đang xem xét đ̄n t̄n công ph̄ đ̄u vào các c̄n c̄ h̄t nhân nh̄m đánh b̄i kh̄ n̄ng này c̄a Trīu Tiên. M̄c dù kh̄ n̄ng này đ̄c cho là th̄p, nh̄ng M̄ v̄n ph̄i chūn b̄ s̄n sàng đ̄ th̄c hīn l̄nh c̄a t̄ng th̄ng n̄u có.

Th̄m chí vīc kh̄i x̄ng m̄t cūc t̄n công có gīi h̄n c̄ng có th̄ gây ra m̄t cūc chīn tranh toàn dīn. Các nhà phân tích cho r̄ng súng đ̄n c̄a Trīu Tiên đ̄ kh̄ n̄ng nã vào Seoul, th̄ đô c̄a Hàn Qūc. V̄i máy bay không nḡi lái, tàu nḡm lōi nh̄ và nḡi nhái đ̄c công, Trīu Tiên có th̄ trīn khai v̄ khí hóa h̄c và th̄m chí là v̄ khí h̄t nhân, hàng ch̄c nghìn nḡi có th̄ thīt m̄ng; và còn kinh kh̄ng h̄n n̄a n̄u nh̄ v̄ khí h̄t nhân đ̄c s̄ đ̄ng.

Vì nguy c̄ kh̄ng khīp nh̄ v̄y nên n̄u các n̄ l̄c ngōi giao b̄ th̄t b̄i thì c̄n ph̄i kīm ch̄ và nḡn ch̄n Trīu Tiên. M̄c dù chúng ta b̄o v̄ nh̄ng l̄p lūn này nh̄ng chīn tranh là m̄t kh̄ n̄ng có th̄c, Trump và các c̄ v̄n c̄a ông có th̄ đi đ̄n k̄t lūn r̄ng v̄ khí h̄t nhân c̄a Trīu Tiên r̄t d̄ gây ra trīn khai chúng, và cho r̄ng th̄a x̄y ra cūc chīn trên bán đ̄o Trīu Tiên bây gī còn h̄n là đ̄ x̄y ra t̄n công h̄t nhân nh̄m vào n̄c M̄ trong t̄ng lai.

Cho dù Trung Qūc không tham gia chīn tranh Trīu Tiên l̄n th̄ hai, thì c̄ n̄c này l̄n Nga c̄ng đang b̄c vào cūc đua m̄i v̄i các n̄c ph̄ng Tây. Vīc đ̄i phó v̄i nh̄ng tham v̄ng c̄a h̄ th̄m chí còn khó h̄n c̄ vīc x̄ lý m̄i đ̄a

c̣̄a Trị̄u Tiên. Ba tḥ̄p ḳ̄ ṭ̄ng tṝng kinh ṿ̄i ṭ̄c đ̣̄ tḥ̄n ḳ̄ đ̣̄ giúp Trung Qụ̄c giàu ṃ̄nh đ̣̄ c̣̄i ṭ̄ các ḹc ḹng ṿ̄ trang c̣̄a ṇ̄c này, khị̄n các nhà lãnh đ̣̄o Trung Qụ̄c c̣̄m nḥ̄n đ̣̄c tḥ̄i c̣̄a Trung Qụ̄c đ̣̄ đ̣̄n. Trong khi đ̣̄o, Nga c̣̄ng tḥ̄y c̣̄n pḥ̄i kḥ̄ng đ̣̄nh mình lúc này, ḅ̄i ṣ̄c ṃ̄nh c̣̄a ḥ̄ đ̣̄ng có xu ḥ̄ng suy ỵ̄u đ̣̄i góc đ̣̄ dài ḥ̄n. Gị̄i lãnh đ̣̄o c̣̄a Nga đ̣̄ tiêu ṭ̄n ṝt nhị̄u tị̄n đ̣̄ khôi pḥ̄c ḹi quỵ̄n ḹc c̣̄ng c̣̄a Nga, và ḥ̄ ṣ̄n sàng cḥ̄p nḥ̄n đ̣̄c nguy hị̄m cḥ̄ đ̣̄ cḥ̄ng minh ḥ̄ đ̣̄ng đ̣̄c tôn tṝng và nḡ̣i chung bàn ṿ̄i các c̣̄ng qụ̄c khác trên tḥ̄ gị̄i.

C̣̄ hai ṇ̄c này đ̣̄u đ̣̄c ḥ̄ng ḹi ṭ̄ tṝt ṭ̄ tḥ̄ gị̄i mà ṇ̄c Ṃ̄ đ̣̄ đ̣̄ng vai trò cḥ̄ cḥ̄t trong ṿ̄c thị̄t ḹp và đ̣̄m ḅ̄o. Nḥ̄ng Trung Qụ̄c và Nga ḹi xem Ṃ̄ đ̣̄ng can thị̄p ṭ̄ bên ngoài và làm suy ỵ̄u tính chính tḥ̄ng ḥ̄p pháp c̣̄a ḥ̄. Nḥ̄ng ṇ̄c này đ̣̄ng là các qụ̄c gia theo cḥ̄ ngḥ̄a xét ḹi, ḥ̄ mụ̄n thay đ̣̄i tṝt ṭ̄ hị̄n nay và mụ̄n ṃ̄t ṣ̄ khu ṿ̄c pḥ̄i ṇ̄m trong vòng ãnh ḥ̄ng c̣̄a ḥ̄. Cḥ̄ng ḥ̄n, khu ṿ̄c ãnh ḥ̄ng c̣̄a Trung Qụ̄c là ãng Á; c̣̄a Nga là ãng Âu và Trung Á.

C̣̄ Trung Qụ̄c và Nga đ̣̄u không mụ̄n có ṃ̄t cụ̄c đ̣̄i đ̣̄u quân ṣ̄ tṝc dị̄n ṿ̄i Ṃ̄ vì ḥ̄ cḥ̄c cḥ̄n ṣ̄ thua. Nḥ̄ng ḥ̄ đ̣̄ng ṣ̄ đ̣̄ng quỵ̄n ḹc c̣̄ng ngày càng gia ṭ̄ng c̣̄a mình theo nḥ̄ng cách khác nhau, đ̣̄c bị̄t là khai thác "vùng xám" ṇ̄i mà ã đ̣̄o hành vi gây ḥ̄n và đ̣̄ nén ã ṃ̄c ḡ̣n cḥ̄m nḡ̣ng gây đ̣̄i đ̣̄u quân ṣ̄ ṿ̄i pḥ̄ng Tây. ã Ukraine, Nga đ̣̄ ḳ̄t ḥ̄p ṣ̄c ṃ̄nh quân ṣ̄, thông tin sai ḹch, xâm nḥ̄p, ṣ̄ đ̣̄ng chị̄n tranh ṃ̄ng và ṭ̄o ṣ̄c ép kinh ṭ̄ theo nḥ̄ng cách mà các xã ḥ̄i dân cḥ̄ không tḥ̄ ḅ̄t cḥ̄c và khó mà đ̣̄p tṝ. Trung Qụ̄c ṭ̄ ra tḥ̄n tṝng ḥ̄n, nḥ̄ng ṇ̄c này ṭ̄ng tuyên ḅ̄ chị̄m đ̣̄ng và đ̣̄ng quân ṭ̄i các khu ṿ̄c bãi đá nḡ̣m họ̄c các ṝng san hô ṭ̄i vùng bị̄n đ̣̄ng có tranh cḥ̄p ã Bị̄n ãng.

Trung Qụ̄c và Nga đ̣̄ ṭ̄n đ̣̄ng các ḳ̄ thụ̄t quân ṣ̄ do Ṃ̄ phát minh, nḥ̄ tên ḹa chính xác ṭ̄m xa và công ngḥ̄ chị̄n tranh quang pḥ̄ đ̣̄n ṭ̄, đ̣̄ gây ṭ̄n kém ḥ̄n cho ṿ̄c can thị̄p cḥ̄ng ḹi ḥ̄. C̣̄ hai ṇ̄c đ̣̄u dùng chị̄n ḹc chị̄n tranh ḅ̄t đ̣̄i x̣̄ng đ̣̄ ṭ̄o ra các ḥ̄ tḥ̄ng ṃ̄ng "cḥ̄ng tị̄p c̣̄n họ̄c không tḥ̄ tị̄p c̣̄n". Trung Qụ̄c mụ̄n đ̣̄y các ḹc ḹng ḥ̄i quân Ṃ̄ ra ṭ̄n Thái Bình Đ̣̄ng, ṇ̄i mà Ṃ̄ không còn có tḥ̄ can thị̄p ṃ̄t cách an toàn vào vùng bị̄n Hoa ãng và Bị̄n ãng. Nga mụ̄n tḥ̄ gị̄i bị̄t ṝng ṭ̄ Ḅ̄c Ḅ̄ng Đ̣̄ng đ̣̄n Bị̄n ãn, ḥ̄ có tḥ̄ đ̣̄i đ̣̄ng ḥ̄a ḹc c̣̄a mình nhanh ḥ̄n đ̣̄i tḥ̄ và ḥ̄ ṣ̄ không nḡ̣n nḡ̣i hành đ̣̄ng nḥ̄ ṿ̄y.

Ṇ̄u Ṃ̄ cho phép Trung Qụ̄c và Nga thị̄t ḹp quỵ̄n bá cḥ̄ khu ṿ̄c ṃ̄t cách có

cḥ̄ ý họ̄c ḅ̄i ṇ̄n chính tṝ c̣̄a Ṃ̄ đang ṝu ṝa đ̣̄n ṃ̄c không tḥ̄ ngḥ̄ đ̣̄n vị̄c đ̣̄p tṝ, thì Ṃ̄ đã ḅ̄t đèn xanh đ̣̄ các ṇ̄c này theo đ̣̄ụ̄i ḹi ích c̣̄a ḥ̄ ḅ̄ng kị̄u ṭ̄n công đ̣̄c dùng cho ṭ̄t c̣̄ các lọ̄i mã hóa. Trong quá kḥ̄, đ̣̄ị̄u này đã x̣̄y ra mà ḳ̄t qụ̄ chính là Chị̄n tranh tḥ̄ gị̄i tḥ̄ nḥ̄t.

Các ṿ̄ khí ḥ̄t nhân, cḥ̄ ỵ̄u đã gị̄ cho tình tṝng ̣̄n đ̣̄nh ṭ̄ ṇ̄m 1945, có tḥ̄ ṣ̄ gây thêm ṃ̄i nguy hị̄m. Các ḥ̄ tḥ̄ng cḥ̄ huy và kị̄m soát đang tṝ thành đ̣̄ch đ̣̄n c̣̄a các ṿ̄ khí ṭ̄n công ṃ̄ng ṃ̄i họ̄c làm "mù" các ṿ̄ tinh mà nḥ̄ng ḥ̄ tḥ̄ng này pḥ̄ thụ̄c vào. Ṇ̄c nào ḅ̄ ḥ̄ng cḥ̄u ṃ̄t cụ̄c ṭ̄n công nḥ̄ ṿ̄y ṣ̄ tḥ̄y ḅ̄n thân ḥ̄ cḥ̄u ṣ̄c ép pḥ̄i ḹa cḥ̄n gị̄a vị̄c ṃ̄t quỵ̄n kị̄m soát ṿ̄ khí ḥ̄t nhân c̣̄a mình và ṣ̄ ḍ̄ng chúng.

Ṿ̄y ṇ̄c Ṃ̄ nên làm gì? Ḡ̣n 20 ṇ̄m tḥ̄ ṇ̄i chị̄n ḹc đã ṝi vào tay Trung Qụ̄c và Nga. Các cụ̄c chị̄n không thành công c̣̄a c̣̄u Ṭ̄ng tḥ̄ng Ṃ̄ George W. Bush là ṃ̄t ṣ̄ tṝch ḥ̄ng và làm ṃ̄t đi ṣ̄ ̣̄ng ḥ̄ trong ṇ̄c Ṃ̄ đ̣̄i ṿ̄i vai trò toàn c̣̄u c̣̄a ṇ̄c này. Barack Obama đã theo đ̣̄ụ̄i ṃ̄t chính sách đ̣̄i ngọ̄i c̣̄t gị̄m và công khai nḡ̣ ṿ̄c giá tṝ c̣̄a quỵ̄n ḹc c̣̄ng. Gị̄ đây Trump nói ông mụ̄n ṇ̄c Ṃ̄ ṿ̄ng ṃ̄nh tṝ ḹi nḥ̄ng ḹi đi theo con đ̣̄ng tḥ̄c ṣ̄ sai. Ông không thích các ṭ̄p đoàn đa qụ̄c gia, đ̣̄i x̣̄ ṿ̄i các ṇ̄c đ̣̄ng minh nḥ̄ là gói hành lý không mụ̄n mang và công khai nḡ̣ng ṃ̄ các nhà lãnh đ̣̄o chuyên quỵ̄n c̣̄a các ṇ̄c đ̣̄i ḹp ṭ̄i châu Phi. Pḥ̄i cḥ̄ng Trump mụ̄n Ṃ̄ ṭ̄ ḅ̄ vị̄c ḅ̄o ṿ̄ ḥ̄ tḥ̄ng mà ḥ̄ đã ṭ̄o ra và gia nḥ̄p đ̣̄i nḡ̣ ṿ̄i Nga và Trung Qụ̄c nḥ̄ là nḥ̄ng c̣̄ng qụ̄c theo cḥ̄ ngḥ̄a xét ḹi?

Ṇ̄c Ṃ̄ c̣̄n cḥ̄p nḥ̄n vị̄c ḥ̄ chính là ṇ̄c ḥ̄ng ḹi đ̣̄u tiên c̣̄a ḥ̄ tḥ̄ng qụ̄c ṭ̄ và là c̣̄ng qụ̄c duy nḥ̄t có kḥ̄ ṇ̄ng và ngụ̄n ḹc đ̣̄ ḅ̄o ṿ̄ ḥ̄ tḥ̄ng này kḥ̄i ḅ̄ ṭ̄n công. Quỵ̄n ḹc ṃ̄m c̣̄a ṣ̄ kiên nḥ̄n và chính sách ngọ̄i giao nḥ̄t quán là đ̣̄ị̄u quan tṝng, nḥ̄ng pḥ̄i đ̣̄c ḥ̄ tṝ ḅ̄ng quỵ̄n ḹc c̣̄ng khị̄n c̣̄ Trung Qụ̄c và Nga pḥ̄i kiêng ṇ̄. Ṇ̄c Ṃ̄ ṇ̄m gị̄ ṝt nhị̄u quỵ̄n ḹc c̣̄ng, nḥ̄ng ḹi đang ṃ̄t đi pḥ̄n nào ṣ̄c c̣̄nh tranh ṿ̄ ḳ̄ thụ̄t quân ṣ̄, kḥ̄ ṇ̄ng kḥ̄i ḍ̄y nị̄m tin trong các đ̣̄ng minh và làm ḳ̄ thù khị̄p ṣ̄.

Song song ṿ̄i chính sách ngọ̄i giao c̣̄a mình, ṇ̄c Ṃ̄ c̣̄n đ̣̄u ṭ̄ vào các ḥ̄ tḥ̄ng ṃ̄i ḍ̄a trên nḡ̣i máy, trí tụ̄ nhân ṭ̄o, kḥ̄ ṇ̄ng ḍ̄ lị̄u ḹn và nḥ̄ng ṿ̄ khí ṇ̄ng ḹng đ̣̄nh ḥ̄ng. Ḡ̣n đây, Obama đã nḥ̄n ra ṝng Ṃ̄ c̣̄n có nḥ̄ng ṇ̄ ḹc ṭ̄ng ḥ̄p đ̣̄ giành ḹi ṿ̄ tḥ̄ ḍ̄n đ̣̄u ḳ̄ thụ̄t, cho dù đ̣̄ị̄u này cḥ̄a ḥ̄n đ̣̄m ḅ̄o Ṃ̄ ṣ̄ là ṇ̄c đ̣̄u tiên tị̄n hành đ̣̄i ṃ̄i sáng ṭ̄o. Trump và nḥ̄ng nḡ̣i ḳ̄ c̣̄n c̣̄n pḥ̄i ṇ̄ ḹc ḡ̣p đôi.

Bên đ̣̄m ḅ̄o ṭ̄t nḥ̄t cho hòa bình tḥ̄ gị̄i là ṃ̄t ṇ̄c Ṃ̄ ḥ̄ng ṃ̄nh. May ṃ̄n là hị̄n nay Ṃ̄ ṿ̄n là ṃ̄t ṇ̄c ḥ̄ng c̣̄ng. Ṇ̄c Ṃ̄ giàu có và có nḥ̄ng đ̣̄ng minh có kḥ̄ ṇ̄ng. Cho đ̣̄n gị̄, Ṃ̄ ṿ̄n là ṇ̄c có các ḹc ḹng ṿ̄ trang ṃ̄nh nḥ̄t tḥ̄ gị̄i, không ai có tḥ̄ là đ̣̄i tḥ̄ c̣̄a Ṃ̄ xét ṿ̄ kinh nghị̄m tị̄n hành chị̄n tranh. Ṃ̄ là ṇ̄c có đ̣̄i nḡ̣ ḳ̄ ṣ̄ ḥ̄ tḥ̄ng gị̄i nḥ̄t và có nḥ̄ng công ty công ngḥ̄ đ̣̄ng đ̣̄u tḥ̄ gị̄i. Tuy nhiên, nḥ̄ng ḹi tḥ̄ này có tḥ̄ ḍ̄ dàng ḅ̄ phung phí. Ṇ̄u Ṃ̄ không có cam ḳ̄t đ̣̄i ṿ̄i tṝt ṭ̄ tḥ̄ gị̄i và dùng quỵ̄n ḹc c̣̄ng c̣̄a mình đ̣̄ ḅ̄o ṿ̄ ḥ̄ tḥ̄ng tṝc nḥ̄ng ṇ̄c có kḥ̄ ṇ̄ng và quỵ̄t tâm đ̣̄i cḥ̄i ḹi Ṃ̄, thì nḥ̄ng ṃ̄i nguy hị̄m ṣ̄ gia ṭ̄ng. Ṇ̄u đ̣̄u này x̣̄y ra thì ṭ̄ng lai c̣̄a ṃ̄t cụ̄c chị̄n ṣ̄ đ̣̄n ḡ̣n ḥ̄n là ḅ̄n ngḥ̄.

Theo [The Economist](#)

Tṝn Quang (gt)